
Vervolgens (1950-1955) staat hij als gereformeerd predikant in het Zeeuwse Scharendijke, waar hij de Watersnoodramp van 1953 meemaakt. Tien jaar (1955-1965) werkt hij als studentenpredikant te Amsterdam om vervolgens als wetenschappelijk medewerker en later als hoogleraar verbonden te zijn aan de Vrije Universiteit (1965-1989). Na zijn emeritaat schrijft hij het ene na het andere boek, dat zeer goed wordt verkocht. In het bijzonder geldt dat voor: *Het algemeen betwijfeld christelijk geloof* (1992), dat een ware bestseller was.

Kuitert is binnen kerkelijk-theologisch Nederland bekend geworden als de man van de uitspraak: 'Alle spreken over boven komt van beneden, ook de uitspraak dat iets van boven komt' (281). Deze spreuk is voor het eerst te vinden in zijn boek *Zonder geloof vaart niemand wel* (1974). Terecht wijst Peelen erop (162), dat in Kuiterts dissertatie *De mensvormigheid Gods* (1962) men echter al een zin kan vinden die er sterk op lijkt: '[...] elk menselijk spreken [is] menselijk, ook het spreken van de mens over God' (162). Samen met de in *Wat heet geloven?* (1977) ontwikkelde begrippen als: 'antropologische vloertje' en 'zoekontwerp' is deze zin bepalend voor de ontwikkeling van Kuiterts theologie.

Behalve als auteur van een beroemde *oneline* is Kuitert ook de man, die binnen de Gereformeerde Kerken en daarbuiten veel weerstand heeft opgevoerd. Dat begint eigenlijk al in zijn gemeente te Scharendijke. Kuitert heeft het moeilijk als predikant. Al kan hij na de Watersnoodramp geen kwaad meer doen. Als studentenpredikant zijn er de nodige botsingen. Vooral na zijn benoeming aan de Vrije Universiteit barst de kritiek los. Naast talloze kritische artikelen – vooral de medewerkers van het blad *Waarheid en Eenheid* stellen zich op als een inquisitie – en boze brieven leidt dat tot een reeks klachten bij de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken. Er wordt eindeloos gepraat in commissies. Uiteindelijk komt het niet tot een veroordeling. Het feit dat hij binnen de Gereformeerde Kerken omstreden is geraakt, verhindert het wel dat hij zijn promotor G.C. Berkouwer kan opvolgen als hoogleraar Dogmatiek. Hij krijgt de leerstoel voor ethiek (met 'inleiding in de dogmatiek'). Jan Veenhof volgt Berkouwer op op de leerstoel voor dogmatiek.

Als hoogleraar ethiek blijkt Kuitert zich uiteindelijk als een vis in het water te voelen. Hij maakt

de ethiek los van de theologie (303, 427) en speelt een belangrijke rol in de medische ethiek. Veel invloed heeft hij als lid van de Gezondheidsraad en met zijn omschrijving van het doel van medisch handelen: 'Geneeskunde beoogt mensen te helpen te ontkomen aan het kwaad van ziekte, lichamelijke gebreken en dood' (360).

Peelens levensbeschrijving van Kuitert is een lezenswaardig boek. Er blijkt veel meer over Kuitert te vertellen te zijn, dan een eindeloze reeks conflicten, een beroemde *oneline* en zijn bijdragen aan de (medische) ethiek. Zo is daar bijvoorbeeld zijn liefde voor literatuur en muziek. Dankzij het gekozen perspectief laat het boek zich ook lezen als een gedeeltelijke geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Ik denk dan in het bijzonder aan de jaren vijftig, zestig en zeventig. In die jaren neemt Kuitert een belangrijke plaats binnen dit kerkgenootschap in. Ondanks dat hij nooit een leider heeft willen zijn (174), liep hij wel vaak voor de troepen uit (112, 190, 219, 334) en heeft zo onmiskenbaar een bijdrage aan de koers van de Gereformeerde Kerken geleverd.

Wat treft in Peelens levensbeschrijving is Kuiterts veranderlijkheid. Onbekend was voor mij, dat Kuitert tijdens zijn onderduikperiode heeft gearzeld of hij niet mee moest gaan met de Vrijmaking. Door de grote nadruk die hij zijn leven lang heeft gelegd op de vrijheid van dwang (38v., 304v., 329, 350, 357, 362, 364, 396, 427) en door zijn wantrouwen tegen de kerk als instituut (112, 274, 282, 371, 395) is het maar zeer de vraag of hij het binnen dat kerkgenootschap lang zou hebben uitgehouden. Opmerkelijk is dan weer wel, dat Kuitert een van 'de Achttien' was: de achttien hervormde en gereformeerde predikanten, die begin jaren zestig stappen van toenadering zetten tussen de Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken in Nederland en zo het proces hebben ingeluid dat heeft geleid tot de fusie in 2004 tot de Protestantse Kerk in Nederland (Peelen wijdt er een heel hoofdstuk aan). De veranderlijkheid heeft vooral betrekking op zijn theologische visie. Door de Watersnoodramp sneuvelt het geloof in Gods voorzienigheid (89). Later in de jaren zestig stuit zijn veranderende visie op het bijbels scheppingsverhaal op weerstand. Hij neemt afscheid van Barth en diens openbaringstheologie. Toch houdt hij omstreeks 1970 nog vast aan bepaalde traditionele leerstukken (242). Vooral na zijn emeritaat